

Nr 615

Av herr **Richardson** och herr **Larsson, Thorsten**, *angående arbetsmiljön i skolan.*

(Lika lydande med motion nr 668 i Andra kammaren)

Den snabba expansionen av det svenska skolväsendet under 1960-talet har inte endast inneburit en tillväxt i kvantitativt avseende av en omfattning som saknar motstycke i vår tidigare skolhistoria utan också en genomgripande strukturell förändring. Helt nya skolformer med nya arbetsformer har introducerats, betygssystemet har lagts om, nya elevkategorier har tillförts skolan. Detta har medfört att nya problem skapats. För att bedriva undervisningen rationellt har man infört större klasser. Detta medför ett maximalt utnyttjande av såväl lärarnas som elevernas arbetskapacitet. Trivsel- och miljöfrågorna har ej tillräckligt beaktats. Detta framstår som en av orsakerna till missförhållanden såsom disciplin-svårigheter, studieneuroser, betygsstress och skoltrötthet.

Genom de nya problem som uppstått i och med de stora förändringarna som skolväsendet genomgått under det senaste decenniet har förutsättningarna för skolans elevvårdande verksamhet förändrats i många avseenden. Det innebär att vår kunskap om hur den fungerar är bristfällig. En allmän översyn av den elevvårdande verksamheten bör företas med det snaraste. En kvalitativ utvärdering av den existerande elevvården ter sig angelägen.

För elever med anpassningssvårigheter är undervisning i stora klasser inte lämplig. Möjligheten att göra klasserna mer flexibla bör undersökas. Systemet med specialåtgärder som observationskliniker och specialklasser ger möjlighet att individualisera undervisningen. För att tillgodose behovet räcker dock inte nuvarande antal. Möjligheterna till specialundervisning bör vidgas.

De skoltrötta elevernas situation bör uppmärksammas. Otrivseln i skolan leder ofta till svåra konflikter inte minst i förhållande till lärarna. Eleverna bör ges ökade möjligheter till varvad utbildning och förlängd praktisk yrkesorientering.

På elevvårdens område krävs vidare omfattande åtgärder. Det är nödvändigt att ge eleverna möjlighet att tala i förtroende med klassföreståndare och skolpsykolog. Detta kan ske genom att tystnadsplikt införes för dessa personalkategorier. Vidare bör övervägas utökade diskretionsbestäm-

melser för övrig personal. Klassföreståndaren bör ha en del av sin tjänstetid avdelad för elevvård. Fast mottagningstid för elever och föräldrar är av största värde. Skolsköterskorna spelar i dag stor roll som elevvårdare. Anställningen av skolsköterskor har ej ökat i takt med elevantalet, varför en ökning är påkallad så att antalet elever per skolsköterska minskar.

De senaste åren har en intensiv debatt om demokratifrågorna i skolorna växt fram. Vissa konkreta åtgärder har vidtagits som exempelvis samarbetsnämnderna på gymnasium. Liknande samarbetsnämnder bör införas även i grundskolans högstadium.

Det är av största vikt för den fortsatta utbyggnaden av skoldemokratin att den försöksverksamhet som bedrivs utvärderas kvalitativt. Vi anser att den tillsatta kommittén för samarbete i skolan (SISK) bör behandla dessa problemkomplex. Med tanke på dessa frågors betydelse är det önskvärt att denna kommitté kompletteras med parlamentariker så att en bred medborgarförankring nås.

Lärarnas arbetssituation är komplicerad. Disciplinsvårigheter och andra missförhållanden innebär en stor psykisk press för många lärare. Lärarna behöver ökat stöd i sitt arbete. Kommittén för samarbete i skolan (SISK) bör även utreda möjligheterna att förbättra lärarnas arbetshygieniska situation. Vidare bör ett ökat statligt stöd ges kommunerna för skapande av arbetsrum för lärarna i skolan samt tillsättandet av ytterligare biträdes- och assistenttjänster. Behovet av dylik icke undervisande personal ökar när den nya läroplanen LGR:1969 börjar tillämpas hösten 1970. För att arbetssituationen i skolan skall förbättras är det väsentligt med en fungerande kontakt mellan hem och skola. Här bör nya samarbetsformer prövas. Alla parter bör ha möjligheter att diskutera gemensamt. Här vill vi framhålla nödvändigheten av en kontinuerlig kontakt med hemmet från lärarnas sida. Samarbetet mellan nu existerande organisationer bör stödjas.

Betygens betydelse som kunskapsmätare måste utvärderas och sättas i relation till deras roll som stressfaktor. Möjligheterna att skapa andra system bör utredas. Ett alternativ är att enbart använda betygsgraden »godkänd» och »icke godkänd». En annan möjlighet är att avge ett allmänt omdöme för ett visst ämnesområde som språk eller naturvetenskap. Dessa frågor kan lämpligen utredas i samband med översynen av intagningsbestämmelser till högre utbildning vilken företas av kompetensutredningen.

I anledning av ovan sagda hemställer vi,

1. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära att kommittén för samarbete i skolan (SISK) kompletteras med parlamentariker;
2. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär tilläggs-

direktiv till kommittén för samarbete i skolan (SISK) att

a) företa en kvalitativ utvärdering av den nuvarande elevvården,

b) undersöka möjligheterna att hjälpa elever med anpassningssvårigheter genom specialundervisning och åtgärder som varvad utbildning och förlängd praktisk yrkesorientering,

c) noga utreda utökade diskretionsbestämmelser för all skolpersonal samt tystnadsplikt för klassföreståndare och skolpsykolog,

d) utreda och lägga fram förslag för förbättrande av lärarnas arbetshygieniska situation, samt

e) utreda nya samarbetsformer mellan hem och skola;

3. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att kompetensutredningen erhåller tilläggsdirektiv att utreda betygsfrågorna på grundskolan och gymnasium.

Stockholm den 28 januari 1970

G. Richardson (fp)

Thorsten Larsson (cp)
